

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 11.12.2019.
COM(2019) 640 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, EUROPSKOM
VIJEĆU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I
ODBORU REGIJA**

Europski zeleni plan

1. UVOD – PRETVARANJE GORUĆEG PITANJA U JEDINSTVENU PRILIKU

U ovoj se Komunikaciji iznosi europski zeleni plan za Europsku uniju (EU) i njezine građane. U njoj Komisija potvrđuje svoju predanost da se suoči s izazovima u području klime i okoliša, što je i glavni zadatak ove generacije. Svake se godine atmosfera sve više zagrijava, a klima mijenja. Od osam milijuna vrsta na planetu milijun ih je u opasnosti. Šume i oceani onečišćuju se i uništavaju¹.

Europski zeleni plan pruža rješenja za ta pitanja. To je nova strategija rasta kojom se **EU nastoji preobraziti u pravedno i prosperitetno društvo s modernim, resursno učinkovitim i konkurentnim gospodarstvom u kojem 2050. neće biti neto emisija stakleničkih plinova i u kojem gospodarski rast nije povezan s upotrebom resursa.**

Usto, nastoji se **zaštiti, očuvati i povećati prirodni kapital EU-a te zaštititi zdravlje i dobrobit građana od rizika povezanih s okolišem** i utjecaja okoliša na njih. Ta tranzicija istodobno mora biti **pravedna i uključiva**. Pritom na prvom mjestu moraju biti ljudi te treba obratiti pozornost na regije, industrije i radnike koji će se suočiti s najvećim izazovima. Budući da će doći do znatnih promjena, aktivno sudjelovanje javnosti i povjerenje u tranziciju od presudne su važnosti kako bi politike bile uspješne i prihvaćene. Potreban je novi sporazum kako bi se sve skupine građana približile nacionalnim, regionalnim i lokalnim tijelima, civilnom društvu te industriji koji blisko surađuju s institucijama EU-a i savjetodavnim tijelima.

EU ima kolektivnu sposobnost da preobrazi svoje gospodarstvo i društvo kako bi ih postupno učinio održivijima. Može se dalje razvijati kao globalni predvodnik kad je riječ o mjerama u području klime i okoliša, zaštite potrošača i prava radnika. Dodatno smanjenje emisija je izazov. Zahtijevat će velika javna ulaganja i jača nastojanja da se privatni kapital usmjeri na djelovanje u području klime i okoliša, uz istodobno izbjegavanje ovisnosti o neodrživim praksama. EU mora biti predvodnik u koordinaciji međunarodnih nastojanja za izgradnju usklađenog financijskog sustava koji podupire održiva rješenja. To ulaganje unaprijed **prilika je i da Europa krene novim putem održivog i uključivog rasta.** Europski zeleni plan ubrzat će i poduprijeti tranziciju koja je potrebna u svim sektorima.

Ambicije europskog zelenog plana u pogledu okoliša neće se ostvariti samostalnim djelovanjem Europe. Uzroci klimatskih promjena i gubitka biološke raznolikosti globalni su i ne mogu se smjestiti unutar nacionalnih granica. EU se može koristiti svojim utjecajem, stručnošću i financijskim sredstvima kako bi pridobio svoje susjede i partnere da mu se pridruže na održivom putu. I dalje će biti predvodnik u međunarodnim nastojanjima i želi izgraditi saveze s istomišljenicima. Prepoznaje i potrebu za očuvanjem sigurnosti svoje opskrbe i konkurentnosti čak i kada drugi ne žele djelovati.

¹ Izvori: i. Međuvladin panel o klimatskim promjenama (IPCC): *Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C* (Posebno izvješće o učincima globalnog zatopljenja od 1,5 °C); ii. Međuvladina znanstveno-politička platforma za biološku raznolikost i usluge ekosustava: *2019 Global assessment report on biodiversity and ecosystem services* (Globalno izvješće o procjeni biološke raznolikosti i usluga ekosustava za 2019.); iii. Međunarodni panel za resurse: *Global Resources Outlook 2019: Natural Resources for the Future We Want* (Izgledi u pogledu globalnih resursa za 2019.: prirodni resursi za budućnost kakvu želimo); iv. Europska agencija za okoliš: *European environment — state and outlook 2020: knowledge for transition to a sustainable Europe* (Europski okoliš – stanje i izgledi 2020.: znanje za prelazak na održivu Europu).

Ova je Komunikacija **početni okvirni plan ključnih politika i mjera potrebnih za ostvarenje europskog zelenog plana**. Ažurirat će se kako bi odražavao razvoj potreba i oblikovanje odgovora politika. Sva djelovanja i politike EU-a morat će pridonositi ciljevima europskog zelenog plana. Izazovi su složeni i međusobno povezani. Odgovor politika mora biti odvažan i sveobuhvatan te nastojati što više povećati koristi za zdravlje, kvalitetu života, otpornost i konkurentnost. Zahtijevat će intenzivnu koordinaciju kako bi se iskoristile dostupne sinergije u svim područjima politika².

Zeleni plan sastavni je dio strategije Komisije za provedbu Programa Ujedinjenih naroda do 2030. i ciljeva održivog razvoja³ te drugih prioriteta najavljenih u političkim smjernicama predsjednice von der Leyen⁴. Komisija će zelenim planom preusmjeriti proces makroekonomske koordinacije u okviru europskog semestra kako bi integrirala ciljeve održivog razvoja Ujedinjenih naroda, smjestila održivost i dobrobit građana u središte ekonomske politike, a ciljeve održivog razvoja u središte donošenja politika i djelovanja EU-a.

Na slici u nastavku prikazani su različiti elementi zelenog plana.

Slika 1.: Europski zeleni plan

2. PREOBRAZBA GOSPODARSTVA EU-A ZA ODRŽIVU BUDUĆNOST

2.1. Oblikovanje niza politika za istinsku preobrazbu

Kako bi se ostvario europski zeleni plan, treba iznova razmotriti politike za opskrbu čistom energijom u cijelom gospodarstvu, industriju, proizvodnju i potrošnju, velike

² U skladu sa zaključcima iz dokumenta *European environment — state and outlook 2020: knowledge for transition to a sustainable Europe* (Europski okoliš – stanje i izgledi 2020.: znanje za prelazak na održivu Europu) Europske agencije za okoliš.

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

⁴ Vidjeti političke smjernice izabrane predsjednice Ursule von der Leyen: *Političke smjernice za sljedeću Komisiju (2019.–2024.) – Ambicioznija unija: Moj plan za Europu*

infrastrukture, promet, hranu i poljoprivredu, građevinarstvo, oporezivanje i socijalne naknade. Kako bi se postigli ti ciljevi, ključno je povećati važnost koja se pridaje zaštiti i obnovi prirodnih ekosustava, održivoj upotrebi resursa i boljem zdravlju ljudi. U tom je području preobrazba najpotrebnija i potencijalno najkorisnija za gospodarstvo EU-a, društvo i prirodni okoliš. Usto, EU bi trebao promicati potrebnu digitalnu transformaciju i alate te ulagati u njih s obzirom na to da su ključni za omogućavanje promjena.

Iako su sva ta područja djelovanja uvelike međusobno povezana i uzajamno se podupiru, bit će potreban oprez ako se pokaže da su mogući kompromisi među gospodarskim i socijalnim ciljevima te ciljevima u pogledu okoliša. U zelenom planu dosljedno će se upotrebljavati sve poluge politike: regulacija i normizacija, ulaganja i inovacije, nacionalne reforme, dijalog sa socijalnim partnerima i međunarodna suradnja. Europski stup socijalnih prava usmjeravat će djelovanje tako da nitko ne bude zapostavljen.

Nove mjere same po sebi neće biti dovoljne da se postignu ciljevi europskog zelenog plana. Komisija će pokretati nove inicijative i surađivati s državama članicama kako bi pojačala nastojanja EU-a da se važeće zakonodavstvo i politike koji se odnose na zeleni plan provode i djelotvorno primjenjuju.

2.1.1. Veće klimatske ambicije EU-a za 2030. i 2050.

Komisija je već iznijela jasnu viziju o tome kako do 2050. postići klimatsku neutralnost⁵. Ta bi vizija trebala biti temelj dugoročne strategije koju će EU početkom 2020. podnijeti Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih naroda o promjeni klime. Kako bi se jasno utvrdili uvjeti za učinkovitu i pravednu tranziciju, osigurala predvidljivost za ulagače te kako bi se osiguralo da tranzicija bude nepovratna, **Komisija će do ožujka 2020. predložiti prvi europski propis o klimi.** Time će se u zakonodavstvo ugraditi cilj klimatske neutralnosti za 2050. Propis o klimi osigurat će i da sve politike EU-a pridonose cilju klimatske neutralnosti te da svi sektori u tome imaju ulogu.

EU je već započeo s modernizacijom i **preobrazbom gospodarstva za postizanje klimatske neutralnosti.** Emisije stakleničkih plinova smanjile su se za 23 % u razdoblju od 1990. do 2018., a gospodarstvo je poraslo za 61 %. Međutim, trenutačne politike smanjit će emisije stakleničkih plinova samo za 60 % do 2050. Mnogo toga još treba učiniti, počevši s ambicioznijom klimatskom politikom u sljedećem desetljeću.

Komisija će do ljeta 2020. predstaviti plan za koji je izrađena procjena učinka, **a koji se odnosi na povećanje ciljne vrijednosti smanjenja emisija stakleničkih plinova u EU-u na najmanje 50 % i prema 55 % za 2030. u usporedbi s 1990. na odgovoran način.** Kako bi se ta dodatna smanjenja emisija stakleničkih plinova postigla, Komisija će do lipnja 2021. preispitati sve relevantne instrumente politike povezane s klimom i, prema potrebi, predložiti njihovu reviziju. To će uključivati sustav za trgovanje emisijskim jedinicama⁶, uključujući moguće proširenje europskog trgovanja emisijskim jedinicama na nove sektore, ciljeve država članica za smanjenje emisija u sektorima izvan sustava

⁵ Čist planet za sve – Europska strateška dugoročna vizija za prosperitetno, moderno, konkurentno i klimatski neutralno gospodarstvo, COM(2018) 773 final.

⁶ Konsolidirana verzija Direktive 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ.

trgovanja emisijskim jedinicama⁷ i Uredbu o korištenju zemljišta, prenamjeni zemljišta i šumarstvu⁸. Komisija će predložiti izmjenu propisa o klimi kako bi ga primjereno ažurirala.

Te će reforme politika pomoći u osiguravanju djelotvornog određivanja cijena ugljika u cijelom gospodarstvu. Time će se potaknuti promjene u potrošačkim i poslovnim praksama te olakšati veća održiva javna i privatna ulaganja. Različiti instrumenti određivanja cijena moraju se međusobno nadopunjavati te zajednički pružati dosljedan politički okvir. Ključno je i usklađivanje oporezivanja s ciljevima u području klime. Komisija će predložiti reviziju Direktive o oporezivanju energije⁹, s naglaskom na pitanjima okoliša, i predložiti primjenu odredaba iz Ugovorâ kojima se Europskom parlamentu i Vijeću omogućuje da u tom području donesu prijedloge u okviru redovnog zakonodavnog postupka glasovanjem kvalificiranom većinom, a ne jednoglasno.

Sve dok mnogi međunarodni partneri ne budu dijelili ambicije EU-a, postoji rizik od istjecanja ugljika, bilo zato što se proizvodnja prenosi iz EU-a u druge zemlje s manjim ambicijama za smanjenje emisija ili zato što se proizvodi iz EU-a zamjenjuju uvozom s višom razinom emisija ugljika. Ako se taj rizik ostvari, neće doći do smanjenja globalnih emisija te će izostati puni učinak nastojanja EU-a i njegovih industrija da se ispune globalni ciljevi Pariškog sporazuma u području klime.

Ako se razlike u razinama ambicije u svijetu održe, s obzirom na to da EU ima sve veće klimatske ambicije, **Komisija će predložiti mehanizam za graničnu prilagodbu emisija ugljika za odabrane sektore kako bi smanjila rizik od istjecanja ugljika.** Time bi se osiguralo da cijena uvoza točnije odražava njegov sadržaj ugljika. Ta će mjera biti osmišljena tako da bude u skladu s pravilima Svjetske trgovinske organizacije i drugim međunarodnim obvezama EU-a. Bila bi to alternativa mjerama¹⁰ koje se odnose na rizik od istjecanja ugljika u sustavu za trgovanje emisijskim jedinicama EU-a.

Komisija će izraditi novu, ambiciozniju strategiju EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama. To je ključno, s obzirom na to da će klimatske promjene i dalje stvarati znatan stres u Europi unatoč nastojanjima da se ublaže. Iznimno je važno intenzivnije djelovati u pogledu otpornosti na klimatske promjene, izgradnje te otpornosti, prevencije klimatskih promjena i pripravnosti na njih. Rad na prilagodbi klimatskim promjenama trebao bi i dalje utjecati na javna i privatna ulaganja, uključujući ulaganja koja se temelje na prirodi. Bit će važno osigurati da diljem EU-a, ulagači, osiguravatelji, poduzeća, gradovi i građani imaju pristup podacima i mogu razviti instrumente za integraciju klimatskih promjena u svoje prakse upravljanja rizicima.

2.1.2. Opskrba čistom, cjenovno pristupačnom i sigurnom energijom

Daljnja dekarbonizacija energetskog sustava ključna je za postizanje ciljeva u području klime 2030. i 2050. Proizvodnja i upotreba energije u gospodarskim sektorima

⁷ Uredba (EU) 2018/842 o obvezujućem godišnjem smanjenju emisija stakleničkih plinova u državama članicama od 2021. do 2030. kojim se doprinosi mjerama u području klime za ispunjenje obveza u okviru Pariškog sporazuma i izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013.

⁸ Uredba (EU) 2018/841 o uključivanju emisija i uklanjanja stakleničkih plinova iz korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva u okvir za klimatsku i energetsku politiku do 2030. te o izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013 i Odluke br. 529/2013/EU.

⁹ Direktiva Vijeća 2003/96/EZ o restrukturiranju sustava Zajednice za oporezivanje energenata i električne energije.

¹⁰ Poput besplatne dodjele emisijskih jedinica i nadoknade za povećanje troškova električne energije.

izvor su više od 75 % emisija stakleničkih plinova u EU-u. Energetska učinkovitost mora biti prioritet. Mora se razviti energetska sektor koji se uglavnom temelji na obnovljivim izvorima uz brzo postupno ukidanje upotrebe ugljena i dekarbonizaciju plina. Istovremeno, opskrba energijom u EU-u mora biti sigurna i cjenovno pristupačna za potrošače i poduzeća. Kako bi se to ostvarilo, ključno je osigurati potpunu integraciju, međupovezanost i digitalizaciju europskog energetskeg tržišta uz poštovanje tehnološke neutralnosti.

Države članice predstaviti će svoje revidirane energetske i klimatske planove do kraja 2019. U skladu s Uredbom o upravljanju energetskeg unijom i djelovanjem u području klime¹¹, u tim bi planovima trebalo utvrditi ambiciozne nacionalne doprinose ciljevima na razini EU-a. Komisija će ocijeniti ambicije planova i potrebu za dodatnim mjerama ako razina ambicija ne bude dovoljna. Time će se pridonijeti postupku povećanja klimatskih ambicija za 2030. u okviru kojeg će Komisija preispitati relevantno zakonodavstvo o energiji i, prema potrebi, predložiti njegovu reviziju do lipnja 2021. Kad države članice 2023. počnu ažurirati svoje nacionalne energetske i klimatske planove, oni bi trebali odražavati nove klimatske ambicije. Komisija će i dalje osiguravati da se sve relevantno zakonodavstvo strogo provodi.

Prelazak na čistu energiju trebao bi uključivati potrošače i biti im od koristi. Obnovljivi izvori energije imat će središnju ulogu. Veća proizvodnja energije vjetra na moru bit će ključna, uz oslanjanje na regionalnu suradnju među državama članicama. Pametna integracija obnovljivih izvora energije, energetske učinkovitosti i drugih održivih rješenja u svim sektorima pridonijet će ostvarenju dekarbonizacije uz najniži trošak. Brzi pad troškova obnovljivih izvora energije u kombinaciji s boljim oblikovanjem politika potpore već je smanjio učinak upotrebe obnovljivih izvora energije na kućanske račune za energiju. Komisija će do sredine 2020. predstaviti mjere za pomoć pri ostvarivanju pametne integracije. Usporedno s time, olakšat će se dekarbonizacija sektora plina, među ostalim poboljšanjem potpore za razvoj dekarboniziranih plinova, oblikovanjem usmjerenim na budućnost konkurentnog dekarboniziranog tržišta plina i rješavanjem pitanja emisija metana povezanih s energijom.

Mora se ukloniti rizik od energetskeg siromaštva kako bi se kućanstvima koja si ne mogu priuštiti ključne energetske usluge omogućio osnovni životni standard. Učinkoviti programi, kao što su programi financiranja za kućanstva namijenjeni obnovi kuća, mogu ublažiti račune za potrošnju energije i pomoći okolišu. Komisija će 2020. izraditi smjernice kako bi pomogla državama članicama u rješavanju problema energetskeg siromaštva.

Prelazak na klimatsku neutralnost zahtijeva i pametnu infrastrukturu. Veća prekogranična i regionalna suradnja pomoći će u ostvarivanju koristi od prelaska na čistu energiju po pristupačnim cijenama. Trebat će preispitati regulatorni okvir za energetskeg infrastrukturu, uključujući Uredbu TEN-E¹², kako bi se osigurala usklađenost s ciljem klimatske neutralnosti. Tim bi se okvirom trebalo poticati uvođenje inovativnih tehnologija i infrastrukture poput pametnih mreža, vodikovih mreža ili hvatanja, skladištenja i upotrebe ugljika te skladištenja energije, čime bi se omogućila integracija sektora. Za određenu postojeću infrastrukturu i imovinu potrebna je nadogradnja kako bi ostala svrsishodna i otporna na klimatske promjene.

¹¹ Uredba (EU) 2018/1999 o upravljanju energetskeg unijom i djelovanjem u području klime.

¹² Uredba o transeuropskoj energetskeg mreži (TEN-E).

2.1.3. Mobilizacija industrije za čisto i kružno gospodarstvo

Za postizanje klimatski neutralnog i kružnoga gospodarstva potrebna je potpuna mobilizacija industrije. Potrebno je 25 godina, ili jedna generacija, da bi se industrijski sektor i svi lanci vrijednosti preobrazili. Kako bi se ostvarili rezultati 2050., odluke i mjere trebaju se donijeti u sljedećih pet godina.

Godišnja globalna ekstrakcija materijala utrostručila se u razdoblju od 1970. do 2017. te i dalje raste¹³, što predstavlja velik globalni rizik. Zbog ekstrakcije resursa i prerade u materijale, goriva i hranu dolazi do približno polovine ukupnih emisija stakleničkih plinova i više od 90 % gubitka biološke raznolikosti i nestašice vode. Industrija EU-a započela je s promjenama, ali i dalje njezin udio u emisijama stakleničkih plinova u EU-u iznosi 20 %. I dalje je previše „linearna” i ovisna o protoku novih ekstrahiranih materijala, kojima se trguje i koji se prerađuju u robu te se konačno odlažu kao otpad ili emisijske jedinice. Samo 12 % materijala koji se u njoj upotrebljavaju dolazi iz recikliranja¹⁴.

Tranzicija je prilika da se proširi održiva i radno intenzivna gospodarska djelatnost. Postoji znatan potencijal na globalnim tržištima za tehnologije s niskom razinom emisija, održive proizvode i usluge. Kružno gospodarstvo isto tako nudi veliki potencijal za nove djelatnosti i radna mjesta. Međutim, preobrazba se odvija presporo s napretkom koji nije ni široko rasprostranjen ni ujednačen. Europski zeleni plan podupirat će i ubrzati prelazak industrije EU-a na održiv model uključivog rasta.

Komisija će u ožujku 2020. donijeti industrijsku strategiju EU-a kako bi se suočila s dvostrukim izazovom zelene i digitalne transformacije. Europa mora iskoristiti potencijal digitalne transformacije koja je ključna za postizanje ciljeva zelenog plana. Zajedno s industrijskom strategijom, **novi akcijski plan za kružno gospodarstvo** pridonijet će modernizaciji gospodarstva EU-a i iskorištavanju mogućnosti kružnoga gospodarstva za domaće i globalno gospodarstvo. Glavni cilj novog okvira politike bit će poticanje razvoja vodećih tržišta za klimatski neutralne i kružne proizvode, u EU-u i izvan njega.

Energetski intenzivne industrije, kao što su industrije čelika, kemikalija i cementa, neophodne su za europsko gospodarstvo jer opskrbljuju nekoliko ključnih lanaca vrijednosti. Izrazito je važno dekarbonizirati i modernizirati taj sektor. U preporukama koje je objavila Skupina na visokoj razini za energetski intenzivne industrije izražena je predanost industrije tim ciljevima¹⁵.

Aksijski plan za kružno gospodarstvo uključivat će politiku za „održive proizvode” za potporu kružnom dizajnu svih proizvoda na temelju zajedničke metodologije i načela. Prioritet će mu biti smanjenje i ponovna upotreba materijala prije recikliranja. Njime će se poticati novi poslovni modeli i utvrditi minimalni zahtjevi za sprečavanje stavljanja proizvoda štetnih za okoliš na tržište EU-a. Povećat će se i proširena odgovornost proizvođača.

Iako će akcijski plan za kružno gospodarstvo poslužiti za tranziciju svih sektora, **djelovanje će se posebno usmjeriti na resursno intenzivne sektore, kao što su tekstilni sektor, građevinarstvo te sektor elektronike i plastike.** Komisija će poduzeti daljnje mjere u pogledu strategije za plastiku iz 2018. koje uključuju, među ostalim,

¹³ [Global Resources Outlook 2019: Natural Resources for the Future We Want](#) (Izgledi u pogledu globalnih resursa za 2019.: prirodni resursi za budućnost kakvu želimo), Međunarodni panel za resurse.

¹⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=cei_srm030&plugin=1

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/IP_19_6353

mjere za suzbijanje namjernog dodavanja mikroplastike i nenamjernih ispuštanja plastike, primjerice iz tekstila i abrazije guma. Komisija će izraditi zahtjeve kako bi osigurala da se sva ambalaža na tržištu EU-a može ponovno upotrijebiti ili reciklirati na gospodarski održiv način do 2030. Izradit će i regulatorni okvir za biorazgradivu i biološku plastiku te će provesti mjere koje se odnose na plastiku za jednokratnu upotrebu.

Akcijski plan za kružno gospodarstvo uključivat će i **mjere za poticanje poduzeća da nude te omogućuju potrošačima da odaberu trajne i popravljive proizvode koji se mogu ponovno upotrebljavati**. U njemu će se analizirati i potreba za „pravom na popravak” i suzbijati zastarjelost uređaja, posebno elektroničkih uređaja. Politika zaštite potrošača pomoći će potrošačima da donose informirane odluke i imaju aktivnu ulogu u ekološkoj tranziciji. Uključivat će nove poslovne modele koji se temelje na iznajmljivanju i dijeljenju robe i usluga ako su zaista održivi i cjenovno pristupačni.

Usto, pouzdane, usporedive i provjerljive informacije imaju važnu ulogu u omogućavanju kupcima da donose održivije odluke i smanjuju rizik od „zelenog marketinga” (*green washing*). Poduzeća koja podnose „tvrdnje o prihvatljivosti proizvoda za okoliš” trebala bi ih potkrijepiti standardnom metodologijom kako bi se ocijenio njihov utjecaj na okoliš. Komisija će pojačati svoja regulatorna i neregulatorna nastojanja u borbi protiv lažnih tvrdnji o prihvatljivosti proizvoda za okoliš. Osim toga, digitalizacija može pomoći u poboljšanju dostupnosti informacija o svojstvima proizvoda koji se prodaju u EU-u. Na primjer, elektronička putovnica za proizvode mogla bi pružiti informacije o podrijetlu, sastavu, mogućnostima popravka i rastavljanja proizvoda te rješavanju problema s prestankom životnog vijeka proizvoda. Javna tijela, uključujući institucije EU-a, trebala bi služiti kao primjer i osigurati zelenu javnu nabavu. Komisija će predložiti daljnje zakonodavstvo i smjernice o zelenoj javnoj nabavi.

Održivom politikom proizvoda mogao bi se znatno smanjiti otpad. Ako se otpad ne može izbjeći, njegova gospodarska vrijednost mora se oporabiti, a njegov utjecaj na okoliš i klimatske promjene izbjeći ili svesti na najmanju moguću mjeru. Za to je potrebno novo zakonodavstvo, uključujući ciljeve i mjere za rješavanje problema prekomjernog pakiranja i stvaranja otpada. Usporedno s time, poduzeća iz EU-a trebala bi imati koristi od snažnog i integriranog jedinstvenog tržišta za sekundarne sirovine i nusproizvode. Za to je potrebna dublja suradnja u svim lancima vrijednosti, kao u slučaju Saveza za kružno gospodarstvo u području plastike. Komisija će razmotriti pravne zahtjeve kako bi potaknula tržište sekundarnih sirovina s obveznim recikliranim udjelom (na primjer ambalaža, vozila, građevinski materijali i baterije). Kako bi se pojednostavnilo upravljanje otpadom za građane i osigurali čišći sekundarni materijali za poduzeća, Komisija će predložiti i model EU-a za odvojeno prikupljanje otpada. Komisija smatra da bi EU trebao prestati izvoziti otpad izvan EU-a te će stoga preispitati pravila o pošiljkama otpada i nezakonitom izvozu.

Usto, pristup resursima strateško je sigurnosno pitanje za ambiciju Europe da ostvari zeleni plan. Stoga je jedan od preduvjeta za ostvarivanje te tranzicije osiguravanje opskrbe održivim sirovinama, posebno ključnim sirovinama potrebnima za čiste tehnologije te digitalne, svemirske i obrambene primjene, proširivanjem opskrbe i iz primarnih i iz sekundarnih izvora.

Industriji EU-a potrebni su „predvodnici u području klime i resursa” za razvoj prve komercijalne primjene naprednih tehnologija u ključnim industrijskim sektorima do 2030. Prioritetna područja uključuju čisti vodik, gorivne ćelije i druga alternativna goriva, skladištenje energije te hvatanje, skladištenje i upotrebu ugljika. Na primjer,

Komisija će poduprijeti napredne tehnologije proizvodnje čistog čelika koje dovode do postupka proizvodnje čelika s nulnim emisijama ugljika do 2030. te će istražiti može li se iskoristiti dio financiranja koji se likvidira u okviru Europske zajednice za ugljen i čelik. U širem smislu, Fond za inovacije sustava EU-a za trgovanje emisijama pomoći će u uvođenju takvih velikih inovativnih projekata.

Od ključne je važnosti promicanje novih oblika suradnje s industrijom i ulaganja u strateške lance vrijednosti. Komisija će nastaviti provoditi Strateški akcijski plan za baterije i podupirati Europski savez za baterije. Predložiti će zakonodavstvo 2020. kako bi osigurala siguran i održiv kružni lanac vrijednosti baterija za sve baterije, uključujući opskrbu rastućeg tržišta električnih vozila. Komisija će podupirati i druge inicijative koje vode savezima i udruživanju resursa velikih razmjera, na primjer u obliku važnih projekata od zajedničkog europskog interesa, u kojima ciljana vremenski ograničena državna potpora može pomoći u izgradnji novih inovativnih lanaca vrijednosti.

Digitalne tehnologije ključne su za postizanje ciljeva održivosti zelenog plana u mnogim različitim sektorima. Komisija će razmotriti mjere kako bi osigurala da digitalne tehnologije kao što su umjetna inteligencija, 5G, računalstvo u oblaku i računalstvo na rubu mreže te internet stvari mogu ubrzati i povećati učinak politika za suočavanje s klimatskim promjenama i zaštitu okoliša. Digitalizacija pruža i nove mogućnosti za praćenje onečišćenja zraka i vode na daljinu ili za praćenje i optimizaciju upotrebe energije i prirodnih resursa. Europi je istodobno potreban digitalni sektor kojem je u središtu održivost. Komisija će razmotriti i mjere za poboljšanje energetske učinkovitosti i učinkovitosti kružnoga gospodarstva samog sektora, od širokopojsnih mreža do podatkovnih centara i IKT uređaja. Procijenit će potrebu za većom transparentnošću u pogledu utjecaja elektroničkih komunikacijskih usluga na okoliš i strožim mjerama pri uvođenju novih mreža te koristi od podupiranja programa povrata kako bi se ljude potaknulo na vraćanje neželjenih uređaja, kao što su mobilni telefoni, tableti i punjači.

2.1.4. Izgradnja i obnova uz učinkovitu upotrebu energije i resursa

Izgradnja, upotreba i obnova zgrada zahtijevaju znatne količine energije i mineralnih resursa (npr. pijesak, šljunak, cement). Udio energije za zgrade u potrošenoj energiji iznosi 40 %. Današnja godišnja stopa obnove zgrada iznosi od 0,4 do 1,2 % u državama članicama. Ta će se stopa trebati barem udvostručiti kako bi se ostvarili ciljevi EU-a u području energetske učinkovitosti i klime. Istodobno, 50 milijuna potrošača ima poteškoće s primjerenim zagrijavanjem svojih domova.

Kako bi se riješilo dvostruko pitanje energetske učinkovitosti i pristupačnosti cijena, EU i države članice trebale bi se **uključiti u „val obnove” javnih i privatnih zgrada**. Iako je povećanje stopa obnove izazov, obnova smanjuje račune za energiju i može smanjiti energetska siromaštvo. Usto, može potaknuti građevinski sektor te je prilika za podupiranje MSP-ova i radnih mjesta na lokalnoj razini.

Komisija će strogo **provoditi zakonodavstvo koje se odnosi na energetska svojstva zgrada**. Započet će 2020. s procjenom nacionalnih dugoročnih strategija obnove koje su osmislile države članice¹⁶. Komisija će započeti i s radom u pogledu mogućeg uključivanja emisijskih jedinica iz zgrada u europsko trgovanje emisijskim jedinicama u okviru širih nastojanja da se osigura da relativne cijene različitih izvora energije daju prave signale za energetska svojstva zgrada. Osim toga, Komisija će preispitati Uredbu o

¹⁶ U okviru zahtjeva u skladu s Direktivom o energetskim svojstvima zgrada.

građevnim proizvodima¹⁷. Time bi se trebalo osigurati da je projektiranje novih i obnovljenih zgrada u svim fazama u skladu s potrebama kružnoga gospodarstva i da vodi većoj digitalizaciji i otpornosti zgrada na klimatske promjene.

Komisija istodobno predlaže suradnju s dionicima u pogledu nove inicijative za obnovu 2020. To će uključivati otvorenu platformu koja će okupiti sektor zgradarstva i građevinarstva, arhitekta i inženjere te lokalne vlasti kako bi se uklonile prepreke za obnovu. Ta će inicijativa uključivati i inovativne programe financiranja u okviru fonda InvestEU. Ti bi se programi mogli odnositi na stambene udruge ili poduzeća za pružanje energetske usluge koja bi mogla uvesti obnovu, među ostalim, ugovorima o energetskom učinku. Osnovni cilj bio bi objediniti radove na obnovi u veće blokove kako bi se ostvarila korist od boljih uvjeta financiranja i ekonomije razmjera. Komisija će raditi i na uklanjanju nacionalnih regulatornih prepreka koje sprečavaju ulaganja u energetske učinkovitost u unajmljenim i viševlasničkim zgradama. Posebna pozornost posvetit će se obnovi socijalnih stanova kako bi se pomoglo kućanstvima koja imaju poteškoća s plaćanjem računa za energiju. Potrebno je usredotočiti se i na obnovu škola i bolnica jer će sredstva uštedjena zahvaljujući učinkovitosti zgrada biti dostupna za potporu obrazovanju i javnom zdravlju.

2.1.5. Brži prelazak na održivu i pametnu mobilnost

Promet proizvodi četvrtinu emisija stakleničkih plinova u EU-u te je njegov udio i dalje u porastu. Kako bi se postigla klimatska neutralnost do 2050. potrebno je smanjenje emisija iz prometa od 90 %. Cestovni, željeznički, zračni i vodni promet morat će pridonijeti smanjenju. Za postizanje održivog prometa korisnici moraju biti na prvom mjestu te im se moraju staviti na raspolaganje cjenovno pristupačnije, dostupnije, zdravije i čišće alternative trenutačnim navikama u pogledu mobilnosti. Komisija će 2020. donijeti strategiju za održivu i pametnu mobilnost kojom će nastojati riješiti to pitanje i razmotriti sve izvore emisija.

Potrebno je snažno potaknuti multimodalni prijevoz. Time će se povećati učinkovitost prometnog sustava. Prioritetnim se ocjenjuje da bi se znatan dio od 75 % kopnenog tereta koji se danas prevozi cestom trebao početi prevoziti željeznicom i unutarnjim plovnim putovima. Stoga će Komisija do 2021. predložiti mjere potrebne za bolje upravljanje kapacitetima željeznica i unutarnjih plovnih putova i njihovo povećanje. Razmotrit će i mogućnost da povuče prijedlog za reviziju Direktive o kombiniranom prijevozu¹⁸ i predstavi novi kako bi ta direktiva postala djelotvoran alat za potporu multimodalnom teretnom prijevozu koji se temelji na željezničkom i vodnom prijevozu, uključujući pomorski promet na kraćim relacijama. U zračnom prometu treba ponovno započeti s donošenjem prijedloga Komisije o istinski jedinstvenom europskom nebu jer će se time pridonijeti znatnom smanjenju emisija iz zračnog prometa.

Automatizirana i povezana multimodalna mobilnost imat će sve veću ulogu zajedno s pametnim sustavima upravljanja prometom koje omogućuje digitalizacija. Prometni sustav i infrastruktura u EU-u oblikovat će se tako da podupiru nove usluge održive mobilnosti kojima se može smanjiti zagušenje i onečišćenje, posebno u gradskim područjima. Komisija će svojim instrumentima financiranja, kao što je Instrument za

¹⁷ Uredba (EU) br. 305/2011 o utvrđivanju usklađenih uvjeta za stavljanje na tržište građevnih proizvoda i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 89/106/EEZ.

¹⁸ Prijedlog direktive o izmjeni Direktive Vijeća 92/106/EEZ o utvrđivanju zajedničkih pravila za određene vrste kombiniranog prijevoza robe između država članica, COM(2017) 648.

povezivanje Europe, pomoći u razvoju pametnih sustava upravljanja prometom i rješenja „mobilnosti kao usluge”.

Cijena prijevoza mora odražavati njegov utjecaj na okoliš i zdravlje. Subvencije za fosilna goriva trebale bi se ukinuti te će Komisija u kontekstu revizije Direktive o oporezivanju energije pomno razmotriti postojeća porezna izuzeća, među ostalim za goriva u zračnom i pomorskom prijevozu, te kako najbolje ukloniti sve pravne nedostatke. Isto tako, Komisija će predložiti proširenje europskog trgovanja emisijskim jedinicama na pomorski sektor i smanjiti emisijske jedinice dodijeljene zračnim prijevoznicima u okviru trgovanja emisijskim jedinicama EU-a. To će biti usklađeno s djelovanjem na globalnoj razini, posebno u okviru Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva i Međunarodne pomorske organizacije. Komisija će uzeti u političko razmatranje kako ostvariti djelotvorno određivanje cijena cestovnih naknada u EU-u. Poziva Europski parlament i Vijeće da zadrže visoku razinu ambicije iz izvornoga Komisijina Prijedloga direktive o eurovinjeti¹⁹ te ga je prema potrebi spremna povući i predložiti alternativne mjere.

EU bi trebao istodobno **povećati proizvodnju i upotrebu održivih alternativnih goriva u prometu.** Približno milijun javnih postaja za punjenje i opskrbu bit će potrebno do 2025. za 13 milijuna vozila s nultim i niskim emisijama koja se očekuju na europskim cestama. Komisija će podržati uvođenje javnih mjesta za punjenje i opskrbu na mjestima gdje postoje trajni nedostaci, posebno za putovanja na velike udaljenosti i u slabije naseljenim područjima, te će što prije pokrenuti novi poziv na financiranje tog uvođenja. Ti će koraci dopuniti mjere poduzete na nacionalnoj razini. Komisija će razmotriti zakonodavne mogućnosti za poticanje proizvodnje i uvođenja održivih alternativnih goriva za različite vrste prijevoza. Usto, Komisija će preispitati Direktivu o infrastrukturi za alternativna goriva²⁰ i Uredbu o mreži TEN-T kako bi ubrzala uvođenje vozila i plovila s nultim i niskim emisijama.

Onečišćenje iz prometa trebalo bi se drastično smanjiti, posebno u gradovima. Kombinacija mjera trebala bi biti usmjerena na emisije, gradsko zagađenje i poboljšanje javnog prijevoza. Komisija će predložiti strože standardne vrijednosti u pogledu emisija onečišćujućih tvari za vozila s motorom s unutarnjim izgaranjem. Komisija će do lipnja 2021. predložiti i da se revidira zakonodavstvo o standardnim vrijednostima emisija CO₂ za automobile i kombije kako bi sve pripremila za mobilnost s nultom stopom emisija od 2025. Istovremeno će razmotriti primjenu europskog trgovanja emisijskim jedinicama na cestovni promet kao dopunu postojećim i budućim standardnim vrijednostima emisija CO₂ za vozila. Poduzet će mjere u vezi s pomorskim prijevozom, uključujući reguliranje pristupa brodova koji najviše onečišćuju lukama u EU-u te obvezu privezanih brodova da upotrebljavaju električnu energiju s obale. Slično tome, kvaliteta zraka u blizini zračnih luka trebala bi se poboljšati smanjenjem emisija onečišćujućih tvari iz zrakoplova i operacija zračnih luka.

2.1.6. Od „polja do stola”: osmišljavanje pravednog i zdravog prehrambenog sustava koji je prihvatljiv za okoliš

Poznato je da je europska hrana sigurna, bogata hranjivim tvarima i kvalitetna. Sada bi trebala postati i **globalni standard za održivost.** Iako je prelazak na održivije

¹⁹ Prijedlog direktive o izmjeni Direktive 1999/62/EZ o naknadama koje se naplaćuju za korištenje određenih infrastruktura za teška teretna vozila, COM(2017) 275.

²⁰ Direktiva 2014/94/EU o uspostavi infrastrukture za alternativna goriva.

sustave počeo, prehrana brzorastućeg svjetskog stanovništva i dalje je izazov uz postojeće obrasce proizvodnje. Proizvodnja hrane i dalje uzrokuje onečišćenje zraka, vode i tla, pridonosi gubitku biološke raznolikosti i klimatskim promjenama te troši prekomjerne količine prirodnih resursa, dok se znatan dio hrane rasipa. Loša prehrana istovremeno doprinosi pretilosti i bolestima poput raka.

Postoje nove mogućnosti za sve subjekte u vrijednosnom lancu prehrambenih proizvoda. Svi će dionici ostvariti korist od novih tehnologija i znanstvenih otkrića u kombinaciji s informiranjem javnosti i potražnjom za održivom hranom. Komisija će u proljeće 2020. predstaviti strategiju „od polja do stola” i pokrenuti široku raspravu među dionicima kojom će se obuhvatiti sve faze prehrambenog lanca i pripremiti teren za izradu održivije prehrambene politike.

Europski poljoprivrednici i ribari ključni su za upravljanje tranzicijom. Strategijom „od polja do stola” poduprijet će se njihovo djelovanje u borbi protiv klimatskih promjena, zaštiti okoliša i očuvanju biološke raznolikosti. Zajedničke poljoprivredne i zajedničke ribarstvene politike i dalje će biti ključni instrumenti za potporu tim nastojanjima te će osiguravati pristojan život za poljoprivrednike, ribare i njihove obitelji. U prijedlozima Komisije za zajedničku poljoprivrednu politiku za razdoblje 2021.–2027. propisano je da bi najmanje 40 % ukupnog proračuna zajedničke poljoprivredne politike i najmanje 30 % Fonda za pomorstvo i ribarstvo trebalo pridonijeti djelovanju u području klime.

Komisija će surađivati s Europskim parlamentom i Vijećem **kako bi se u prijedlozima postigla barem ta razina ambicije.** S obzirom na to da će se početak revidirane zajedničke poljoprivredne politike vjerojatno odgoditi do početka 2022., Komisija će surađivati s državama članicama i dionicima kako bi se od samog početka osiguralo da nacionalni strateški planovi za poljoprivredu u potpunosti odražavaju ambicije zelenog plana i strategije „od polja do stola”. Komisija će osigurati da se ti strateški planovi ocijene u odnosu na čvrste klimatske i okolišne kriterije. Ti bi planovi trebali dovesti do primjene održivih praksi, kao što su precizna poljoprivreda, ekološka poljoprivreda, agroekologija, agrošumarstvo i stroži standardi dobrobiti životinja. Uz pridavanje veće važnosti uspješnosti umjesto usklađenosti, mjere poput programa za ekologiju trebale bi nagrađivati poljoprivrednike za veću uspješnost u području okoliša i klime, uključujući upravljanje ugljikom i njegovo skladištenje u tlu te bolje upravljanje hranjivim tvarima radi poboljšanja kvalitete vode i smanjenja emisija. Komisija će surađivati s državama članicama na razvoju potencijala održivih morskih plodova kao izvora hrane s niskim razinama emisija ugljika.

U strateškim planovima morat će se odražavati viša razina ambicije za znatno smanjenje upotrebe i rizika kemijskih pesticida te upotrebe gnojiva i antibiotika. Komisija će utvrditi mjere, uključujući zakonodavne, potrebne za ostvarivanje tih smanjenja na temelju dijaloga s dionicima. U Europi će se morati povećati i površina koja se upotrebljava za ekološku poljoprivredu. EU treba razviti inovativne načine za zaštitu uroda od štetočina i bolesti te razmotriti moguću ulogu novih inovativnih tehnika kako bi se poboljšala održivost prehrambenog sustava, osiguravajući pritom da su te tehnike sigurne.

Strategija „od polja do stola” pridonijet će i ostvarenju kružnoga gospodarstva. Njome će se nastojati smanjiti utjecaj sektora prerade hrane i maloprodaje na okoliš djelovanjem u području prijevoza, skladištenja, pakiranja i rasipanja hrane. To će uključivati borbu protiv prijevara s hranom, uključujući jačanje provedbe i istraživačkih kapaciteta na razini EU-a te pokretanje postupka za utvrđivanje novih inovativnih prehrambenih proizvoda i hrane za životinje, kao što su plodovi mora na bazi algi.

Naposljetku, strategijom „od polja do stola” nastojat će se **poticati održiva potrošnja hrane i promicati cjenovno pristupačna zdrava hrana za sve**. Uvezena hrana koja nije u skladu s relevantnim standardima EU-a u području okoliša nije dopuštena na tržištima EU-a. Komisija će predložiti djelovanja kako bi se pomoglo potrošačima da odaberu zdravu i održivu prehranu i smanje rasipanje hrane. Komisija će istražiti nove načine kojima bi se potrošačima pružile bolje informacije, među ostalim digitalnim sredstvima, o pojedinostima kao što su podrijetlo hrane, njezina hranjiva vrijednost i ekološki otisak. Strategija „od polja do stola” sadržavat će i prijedloge za poboljšanje položaja poljoprivrednika u vrijednosnom lancu.

2.1.7. Očuvanje i obnova ekosustava i biološke raznolikosti

Iz ekosustavâ dobivamo osnove za život poput hrane, pitke vode i čistog zraka te nam oni pružaju sklonište. Osim toga, ublažavaju prirodne katastrofe, suzbijaju nametnike i bolesti te pomažu u reguliranju klime. Međutim, EU ne ispunjava neke od svojih najvažnijih ciljeva u pogledu okoliša za 2020., kao što su ciljevi iz Aichija u okviru Konvencije o biološkoj raznolikosti. EU i njegovi globalni partneri trebaju zaustaviti gubitak biološke raznolikosti. U Globalnom izvješću o procjeni²¹ koje je 2019. objavila Međuvladina znanstveno-politička platforma za biološku raznolikost i usluge ekosustava utvrđeno je da je u cijelom svijetu došlo do smanjenja biološke raznolikosti, što je prije svega posljedica promjena u korištenju zemljišta i mora, izravnog iskorištavanja prirodnih resursa i klimatskih promjena.

Konferencija stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti u kineskom gradu Kunmingu u listopadu 2020. prilika je da se na svjetskoj razini donese stabilan globalni okvir za zaustavljanje gubitka biološke raznolikosti. Kako bi EU u tome imao glavnu ulogu, Komisija će **do ožujka 2020. predstaviti strategiju za biološku raznolikost**, nakon čega će 2021. uslijediti posebno djelovanje. U strategiji će se opisati stajalište EU-a koje će se zastupati na Konferenciji stranaka, globalni ciljevi za zaštitu biološke raznolikosti te obveze u pogledu suzbijanja glavnih uzroka gubitka biološke raznolikosti u EU-a, koje će podupirati mjerljivi ciljevi za suzbijanje tih uzroka.

U strategiji za biološku raznolikost utvrdit će se i posebne mjere za postizanje tih ciljeva. One bi mogle biti u obliku kvantificiranih ciljeva poput proširenja zaštite kopnenih i morskih područja s bogatom biološkom raznolikosti uzimajući u obzir mrežu Natura 2000. Države članice pritom bi trebale povećati prekograničnu suradnju kako bi djelotvornije zaštitile i obnovile područja obuhvaćena mrežom Natura 2000. Komisija će utvrditi koje bi mjere, uključujući zakonodavne, pomogle državama članicama da unaprijede i obnove oštećene ekosustave te ih vrate u dobro ekološko stanje, uključujući ekosustave bogate ugljikom. Strategija za biološku raznolikost uključivat će i prijedloge za ekologizaciju europskih gradova te povećanje biološke raznolikosti u gradskim područjima. Komisija će razmotriti izradu plana obnove prirode i načine financiranja kako bi pomogla državama članicama da postignu taj cilj.

Sve bi politike EU-a trebale pomoći u očuvanju i obnovi prirodnog kapitala Europe²². U strategiji „od polja do stola”, opisanoj u odjeljku 2.1.6., razradit će se pitanje upotrebe pesticida i gnojiva u poljoprivredi. U okviru zajedničke ribarstvene politike nastavit će se rad na smanjenju štetnih utjecaja ribarstva na ekosustave, posebice

²¹ <https://ipbes.net/news/ipbes-global-assessment-preview>

²² Smjernice EU-a SWD(2019) 305 final „Smjernice EU-a za integraciju ekosustava i njihovih usluga u donošenje odluka”.

u osjetljivim područjima. Komisija će podupirati i uspostavu povezanih zaštićenih morskih područja kojima se dobro upravlja.

Šumski ekosustavi izloženi su sve većem pritisku zbog klimatskih promjena. Šumska područja EU-a treba unaprijediti, kvalitativno i kvantitativno, kako bi EU mogao ostvariti klimatsku neutralnost i zdrav okoliš. Održivim pošumljavanjem i ponovnim pošumljavanjem šume koje propadaju mogle bi bolje apsorbirati CO₂ te postati otpornije, a promicalo bi se i kružno biogospodarstvo. Na temelju strategije za biološku raznolikost za 2030. Komisija će pripremiti novu strategiju EU-a za šume kojom će obuhvatiti cijeli ciklus razvoja šume i promicati brojne usluge šuma.

Glavni ciljevi strategije EU-a za šume bit će djelotvorno pošumljavanje te očuvanje i obnova šuma u Europi kako bi se povećala apsorpcija CO₂, smanjili pojava i širenje šumskih požara te promicalo biogospodarstvo u skladu s ekološkim načelima koja pogoduju biološkoj raznolikosti. Nacionalni strateški planovi u okviru zajedničke poljoprivredne politike trebali bi potaknuti upravitelje šuma da održivo čuvaju i uzgajaju šume te njima održivo upravljaju. Na temelju Komunikacije o pojačanju djelovanja EU-a za zaštitu i obnovu svjetskih šuma²³ Komisija će uvesti mjere, regulatorne i druge, za promicanje uvezenih proizvoda i lanaca vrijednosti koji ne uključuju krčenje i uništavanje šuma.

Održivo plavo gospodarstvo morat će imati središnju ulogu u smanjenju iskorištavanja zemljišnih resursa EU-a i borbi protiv klimatskih promjena. Uloga oceana u ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama sve se više prepoznaje. Taj sektor može dati svoj doprinos boljom upotrebom vodnih i morskih resursa te, primjerice, poticanjem proizvodnje i upotrebe novih izvora proteina koji mogu ublažiti pritisak na poljoprivredna zemljišta. Općenitije gledano, trajna rješenja za klimatske promjene iziskuju usmjeravanje pozornosti na prirodna rješenja, uključujući zdrava i otporna mora i oceane. Komisija će analizirati nalaze iz izvješća Međunarodnog panela o klimatskim promjenama na temu oceana²⁴ te predložiti mjere u pomorskom području. To će uključivati metode za održivije upravljanje pomorskim područjem, među ostalim iskorištavanjem sve većeg potencijala energije iz obnovljivih izvora na moru. Komisija će početi primjenjivati i pristup nulte tolerancije prema nezakonitom, neprijavljenom i nereguliranom ribolovu. Konferencija Ujedinjenih naroda o oceanima 2020. u Portugalu bit će prilika da EU naglasi važnost djelovanja u pitanjima povezanima s oceanima.

2.1.8. Cilj nulte stope onečišćenja za netoksični okoliš

Za stvaranje netoksičnog okoliša treba više djelovati na sprečavanju onečišćenja te uvesti mjere za čišćenje i uklanjanje onečišćenja. Kako bi se zaštitili europski građani i ekosustavi, EU treba bolje pratiti, prijavljivati, sprečavati i uklanjati onečišćenje zraka, vode, tla i potrošačkih proizvoda. U tu svrhu EU i države članice trebaju sustavnije razmatrati sve politike i propise. **Kako bi se riješila ta međusobno povezana pitanja, Komisija će 2021. donijeti akcijski plan za postizanje nulte stope onečišćenja zraka, vode i tla.**

Potrebno je obnoviti prirodne funkcije podzemnih i površinskih voda. To je ključno za očuvanje i obnovu biološke raznolikosti jezera, rijeka, močvara i ušća te sprečavanje i ograničavanje štete od poplava. Provedbom strategije „od polja do stola” smanjit će se onečišćenje uzrokovano viškom hranjivih tvari. Osim toga, Komisija će predložiti mjere

²³ COM(2019) 352 final.

²⁴ Posebno izvješće o oceanima i kriosferi u promjenjivoj klimi.

za rješavanje problema onečišćenja od otjecanja gradskih voda i novih ili posebno štetnih izvora onečišćenja, kao što su mikroplastika i kemikalije, uključujući farmaceutske proizvode. Treba uzeti u obzir i kombinirane učinke različitih onečišćujućih tvari.

Komisija će iskoristiti iskustva stečena u evaluaciji postojećeg zakonodavstva o kvaliteti zraka²⁵. Predložit će i jačanje odredbi o praćenju²⁶, modeliranju i planovima za kvalitetu zraka kako bi se lokalnim vlastima pomoglo u postizanju čisteg zraka. Ponajprije će predložiti reviziju standarda kvalitete zraka kako bi ih bolje uskladila s preporukama Svjetske zdravstvene organizacije.

Komisija će preispitati mjere EU-a za rješavanje problema onečišćenja iz velikih industrijskih postrojenja. Razmotrit će sektorsku primjenu zakonodavstva i kako ga uskladiti s politikama u području klime, energije i kružnoga gospodarstva. Ujedno će surađivati s državama članicama na poboljšanju sprečavanja industrijskih nesreća.

Kako bi se uspostavio netoksičan okoliš, Komisija će izložiti strategiju o kemikalijama za održivost. Time će se pridonijeti zaštiti građana i okoliša od opasnih kemikalija te potaknuti inovacije za razvoj sigurnih i održivih alternativa. Sve bi strane, uključujući industriju, trebale surađivati kako bi poboljšale zdravstvenu zaštitu i zaštitu okoliša te povećale globalnu konkurentnost. To se može postići pojednostavnjenjem i jačanjem pravnog okvira. Komisija će preispitati kako bolje iskoristiti agencije i znanstvena tijela EU-a radi prelaska na proces „jedna tvar – jedna procjena” i veće transparentnosti pri određivanju prioriteta djelovanja u pogledu kemikalija. Osim toga, regulatorni okvir morat će se brzo ažurirati da uključi znanstvene dokaze o rizicima koje predstavljaju endokrini disruptori, opasne kemikalije u proizvodima, uključujući uvezene proizvode, kombinirani učinci raznih kemikalija i vrlo postojane kemikalije.

2.2. Uključivanje održivosti u sve politike EU-a

2.2.1. Zeleno financiranje i ulaganja te pravedna tranzicija

Kako bismo ostvarili ambicije europskog zelenog plana, moramo osigurati znatna ulaganja. Komisija je procijenila da će za postizanje trenutanih ciljeva u području klime i energije do 2030. biti potrebna dodatna godišnja ulaganja²⁷ u iznosu od 260 milijardi EUR, odnosno oko 1,5 % BDP-a u 2018.²⁸ Ta će ulaganja morati biti kontinuirana. S obzirom na ozbiljnost pitanja ulaganja potrebno je mobilizirati i javni i privatni sektor.

Komisija će predstaviti Plan ulaganja za održivu Europu kako bi pomogla osigurati potrebna dodatna financijska sredstva. U njemu će se povezati posebna financijska sredstva za potporu održivim ulaganjima i prijedlozi za poboljšani poticajni okvir koji pogoduje zelenom ulaganju. Istodobno će biti ključno pripremiti portfelj održivih projekata. Tehnička pomoć i savjetodavne usluge pomoći će nositeljima projekata da utvrde i pripreme projekte te pristupe izvorima financiranja.

Proračun EU-a imat će ključnu ulogu. Komisija je predložila cilj od 25 % za uključivanje klimatskih pitanja u sve programe EU-a. Iz proračuna EU-a izdvojit će se

²⁵ Provjera prikladnosti direktiva o kvaliteti zraka SWD(2019) 427.

²⁶ Među ostalim upotrebom novih mogućnosti praćenja koje pruža digitalizacija.

²⁷ Komunikacija „Ujedinjeni u ostvarivanju energetske unije i klimatske politike: postavljanje temelja za uspješan prelazak na čistu energiju”, COM(2019) 285.

²⁸ Te su procjene okvirne jer nisu uzete u obzir, primjerice, potrebe za ulaganjima u prilagodbu klimatskim promjenama ili u druga pitanja povezana s okolišem, kao što je biološka raznolikost. Nisu uključena ni javna ulaganja potrebna za podmirivanje socijalnih troškova tranzicije i troškova nedjelovanja.

sredstva za postizanje klimatskih ciljeva na prihodovnoj strani. Komisija je predložila nove tokove prihoda (tzv. vlastita sredstva), od kojih se jedan temelji na nerekiclriranom plastičnom ambalažnom otpadu. Drugi tok prihoda mogao bi uključivati dodjelu 20 % prihoda od dražbovne prodaje sustava EU-a za trgovanje emisijama u proračun EU-a.

Najmanje 30 % sredstava iz fonda InvestEU izdvojit će se za borbu protiv klimatskih promjena. Osim toga, projekti će se podvrgnuti provjeri održivosti kako bi se provjerilo doprinose li klimatskim i socijalnim ciljevima te ciljevima u pogledu okoliša. InvestEU usto nudi državama članicama mogućnost korištenja proračunskog jamstva EU-a, npr. za ostvarivanje ciljeva kohezijske politike povezanih s klimatskim promjenama na svojim državnim područjima i u svojim regijama. Programom InvestEU jača se i suradnja s nacionalnim razvojnim bankama i institucijama, čime se može potaknuti općenita ekologizacija njihovih aktivnosti kako bi se ostvarili ciljevi politike EU-a. U okviru revizije sustava EU-a za trgovanje emisijama Komisija će preispitati ulogu fondova za inovacije i modernizaciju, koji se ne financiraju iz dugoročnog proračuna EU-a. Cilj će biti jačanje njihove uloge i učinkovitosti u primjeni inovativnih i klimatski neutralnih rješenja diljem EU-a. Pri reviziji EU-ova sustava trgovanja emisijama razmotrit će se i dodjela dodatnih prihoda od emisijskih jedinica proračunu EU-a radi jačanja financiranja pravedne tranzicije.

Komisija će surađivati i s Grupom Europske investicijske banke (EIB), nacionalnim razvojnim bankama i institucijama te s drugim međunarodnim financijskim institucijama. EIB si je postavio cilj udvostručenja klimatskog cilja s 25 % na 50 % do 2025., čime je postao Europska banka za klimu.

U okviru Plana ulaganja za održivu Europu Komisija će predložiti mehanizam za pravednu tranziciju, uključujući Fond za pravednu tranziciju, da se nikoga ne zapostavi. Tranzicija može biti uspješna samo ako se provodi na pošten i uključiv način. Najranjivije osobe najviše su izložene štetnim učincima klimatskih promjena i uništavanja okoliša. Upravljanje tranzicijom dovest će do znatnih strukturnih promjena poslovnih modela, traženih vještina i relativnih cijena. Na građane će to utjecati na različite načine, ovisno o socijalnim i geografskim okolnostima u kojima žive. Države članice, regije i gradovi ne mogu započeti tranziciju od iste točke niti odgovoriti na nju istim kapacitetima. Zbog toga je bitan snažan odgovor politike na svim razinama.

Mehanizam za pravednu tranziciju usmjerit će se na regije i sektore na koje ona najviše utječe jer ovisi o fosilnim gorivima ili procesima s visokim emisijama ugljika. Taj će se mehanizam financirati iz proračuna EU-a te uz pomoć Grupe EIB-a kako bi se iskoristili potrebni privatni i javni resursi. Potpora će se odnositi na promicanje tranzicije prema niskougljičnim aktivnostima otpornima na klimatske promjene. Nastojat će se zaštititi i građane i radnike koji su najosjetljiviji na tranziciju i omogućit će im se pristup programima prekvalifikacije, poslovima u novim gospodarskim sektorima ili energetske učinkovito stanovanje. Komisija će surađivati s državama članicama i regijama kako bi im pomogla u uvođenju planova za teritorijalnu tranziciju.

Uz pokretanje tog mehanizma dodijelit će se i znatna sredstva iz proračuna EU-a u okviru svih programa koji su izravno povezani s tranzicijom te iz fondova kao što su Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond plus.

Kako bi se osiguralo dugoročno financiranje tranzicije, Komisija će u okviru Plana ulaganja za održivu Europu nastaviti s relevantnim partnerima istraživati koji bi se dodatni izvori mogli mobilizirati i na koje inovativne načine.

Potreba za socijalno pravednom tranzicijom mora se odraziti i u politikama na razini EU-a i na nacionalnoj razini. To uključuje ulaganja u cjenovno pristupačna

rješenja za one na koje politike određivanja cijena ugljika najviše utječu, primjerice u kontekstu javnog prijevoza, te mjere za suzbijanje energetske siromaštva i promicanje prekvalifikacije. Usklađenost klimatske politike i politike zaštite okoliša te holistički pristup često su preduvjet da ih se počne smatrati pravednima, kako je vidljivo iz rasprave o oporezivanju raznih vrsta prijevoza. Aktivan socijalni dijalog pomaže poduzećima i njihovim radnicima predvidjeti promjene i uspješno njima upravljati. Nacionalne politike u tim će se pitanjima podupirati procesom makroekonomske koordinacije u okviru europskog semestra.

Privatni sektor bit će ključan za financiranje zelene tranzicije. Potrebni su dugoročni signali kako bi se financijski i kapitalni tokovi usmjerili u zelena ulaganja i kako bi se izbjegla neiskoristivost imovine. Komisija će u trećem tromjesečju 2020. predstaviti obnovljenu strategiju održivog financiranja koja će obuhvatiti niz mjera.

Strategija će, kao prvo, ojačati temelje za održiva ulaganja. U tu će svrhu Europski parlament i Vijeće prije svega morati donijeti taksonomiju za klasifikaciju okolišno održivih djelatnosti. Održivost bi se trebala ugraditi u okvir korporativnog upravljanja jer su mnoga poduzeća i dalje previše usmjerena na kratkoročne financijske rezultate, a manje na dugoročne aspekte razvoja i održivosti. Osim toga, poduzeća i financijske institucije morat će povećati opseg objavljivanja podataka povezanih s klimom i okolišem kako bi ulagači bili u potpunosti informirani o održivosti svojih ulaganja. U tu će svrhu Komisija revidirati Direktivu o nefinancijskom izvješćivanju. Kako bi se rizicima za okoliš i mogućnostima za njihovo ublažavanje upravljalo na odgovarajući način te kako bi se smanjili povezani troškovi transakcija, Komisija će podupirati poduzeća i druge dionike u razvoju standardiziranih praksi računovodstva prirodnog kapitala unutar EU-a i na međunarodnoj razini.

Drugo, ulagačima i poduzećima pružit će se veće mogućnosti tako što će im se olakšati utvrđivanje održivih ulaganja i osiguravanje njihove vjerodostojnosti. To se može učiniti jasnim oznakama za investicijske proizvode za male ulagače i razvojem standarda EU-a za zelene obveznice kojim se olakšava održivo ulaganje na najprikladniji način.

Treće, upravljat će se rizicima za klimu i okoliš te će se oni integrirati u financijski sustav. To podrazumijeva bolju integraciju takvih rizika u bonitetni okvir EU-a i procjenu prikladnosti postojećih kapitalnih zahtjeva za zelenu imovinu. Razmotrit ćemo i kako naš financijski sustav može pomoći u povećanju otpornosti na rizike za klimu i okoliš, posebno kada je riječ o fizičkim rizicima i šteti uzrokovanoj prirodnim katastrofama.

2.2.2. Ekologizacija nacionalnih proračuna i slanje odgovarajućih cjenovnih signala

Nacionalni proračuni imaju ključnu ulogu u tranziciji. Većom upotrebom alata za dodjelu zelenih proračunskih sredstava javna ulaganja, potrošnja i oporezivanje preusmjerit će se na zelene prioritete, dalje od štetnih subvencija. Komisija će surađivati s državama članicama u provjeri i utvrđivanju referentnih praksi u vođenju zelenog proračuna. To će olakšati procjenu toga koliko godišnji proračuni i srednjoročni fiskalni planovi uzimaju u obzir pitanja i rizike povezane s okolišem te primjenjuju najbolju praksu. Pri preispitivanju europskog okvira gospodarskog upravljanja razmotrit će se zelena javna ulaganja u kontekstu kvalitete javnog financiranja. To će služiti kao izvor informacija za raspravu o tome kako poboljšati fiskalno upravljanje EU-a. Ishod rasprave bit će temelj za sve moguće buduće korake, među ostalim za to kako se odnositi prema

zelenim ulaganjima u okviru fiskalnih pravila EU-a, a da se pritom zadrže zaštitne mjere za rizike u pogledu održivosti duga.

Dobro osmišljene porezne reforme mogu potaknuti gospodarski rast i otpornost na klimatske poremećaje te doprinijeti poštenijem društvu i pravednoj tranziciji. Njihova se izravna uloga sastoji u slanju odgovarajućih cjenovnih signala i pružanju pravih poticaja za održivo ponašanje proizvođača, korisnika i potrošača. Na nacionalnoj razini europski zeleni plan pružit će kontekst za opsežne porezne reforme, ukidanje subvencija za fosilna goriva, preusmjeravanje poreznog opterećenja s rada na onečišćenje i uzimanje u obzir socijalnih pitanja. Potrebno je zajamčiti brzo donošenje Komisijina prijedloga o stopama poreza na dodanu vrijednost (PDV), koji je trenutno u Vijeću na razmatranju, kako bi države članice mogle što usmjereno primjenjivati stope PDV-a kao odraz većih ambicija u području okoliša, primjerice radi potpore proizvodnji organskog voća i povrća.

U tijeku su evaluacije relevantnih smjernica za državne potpore, uključujući smjernice za državne potpore za zaštitu okoliša i energiju. Smjernice će se revidirati do 2021. kako bi se uzeli u obzir ciljevi politike europskog zelenog plana, čime se podupire troškovno učinkovit prelazak na klimatsku neutralnost do 2050., a olakšat će se i postupno ukidanje fosilnih goriva, posebno onih koja najviše onečišćuju, osiguravajući ravnopravne uvjete na unutarnjem tržištu. Te su revizije prilika za uklanjanje tržišnih prepreka uvođenju čistih proizvoda.

2.2.3. Mobiliziranje istraživanja i poticanje inovacija

Novo tehnologije, održiva rješenja i disruptivne inovacije od ključne su važnosti za ostvarivanje ciljeva europskog zelenog plana. Kako bi zadržao svoju konkurentnu prednost u području čistih tehnologija, EU treba znatno povećati rasprostranjenost i demonstraciju novih tehnologija u svim sektorima i na jedinstvenom tržištu izgradnjom novih inovativnih lanaca vrijednosti. Države članice pojedinačno nemaju dovoljno sredstava za to. Obzor Europa, u sinergiji s drugim programima EU-a, imat će ključnu ulogu u poticanju nacionalnih javnih i privatnih ulaganja. Najmanje 35 % proračuna programa Obzor Europa izdvojit će se za financiranje novih rješenja za klimatska pitanja, koja su relevantna za provedbu zelenog plana.

Za potrebno istraživanje i inovacije poslužit će puni raspon instrumenata u okviru programa Obzor Europa. Četiri „misije” u okviru zelenog plana pomoći će pri uvođenju velikih promjena u područjima kao što su prilagodba klimatskim promjenama, oceani, gradovi i tlo. Te će misije okupiti niz različitih dionika, uključujući regije i građane. U okviru partnerstava s industrijom i državama članicama podupirat će se istraživanje i inovacije u području prometa, uključujući baterije, čisti vodik, niskougličnu proizvodnju čelika, kružne biosektore i izgrađeni okoliš. Zajednicama znanja i inovacija koje vodi Europski institut za inovacije i tehnologiju i dalje će se promicati suradnja visokih učilišta, istraživačkih organizacija i poduzeća u području klimatskih promjena, održive energije, hrane za budućnost te pametnog i integriranog gradskog prometa prihvatljivog za okoliš. Europsko vijeće za inovacije pružit će financijska sredstva, vlasnička ulaganja i usluge ubrzanja poslovanja novoosnovanim poduzećima i MSP-ovima s velikim potencijalom kako bi mogli ostvariti revolucionarne inovacije u okviru zelenog plana koje se mogu brzo proširiti na globalnim tržištima.

Konvencionalni pristupi neće biti dostatni. S naglaskom na eksperimentiranju i radom u različitim sektorima i disciplinama, u okviru agende EU-a za istraživanje i inovacije

sustavno će se pristupiti ispunjavanju ciljeva zelenog plana. Program Obzor Europa uključit će i lokalne zajednice u stvaranje održivije budućnosti, u okviru inicijativa kojima se nastoji povezati društvene potrebe i tehnološki napredak.

Dostupni i interoperabilni podaci u središtu su inovacija temeljenih na podacima. Ti podaci, u kombinaciji s digitalnom infrastrukturom (npr. superračunala, računalstvo u oblaku, ultrabrzne mreže) i rješenjima umjetne inteligencije, olakšavaju donošenje odluka na temelju dokaza i proširuju kapacitete za razumijevanje i rješavanje pitanja povezanih s okolišem. Komisija će podupirati rad na iskorištavanju svih prednosti digitalne transformacije u svrhu ekološke tranzicije. Neposredni prioritet bit će jačanje sposobnosti EU-a da predvidi ekološke katastrofe i na njih reagira. U tu će svrhu Komisija iskoristiti europsku znanstvenu i industrijsku izvrsnost kako bi razvila vrlo precizan digitalni model Zemlje.

2.2.4. Aktiviranje obrazovanja i osposobljavanja

Škole, ustanove za osposobljavanje i sveučilišta u dobrom su položaju za razgovor s učenicima, roditeljima i širom zajednicom o promjenama koje su potrebne za uspješnu tranziciju. Komisija će pripremiti europski okvir kompetencija kako bi pomogla u razvoju i procjeni znanja, vještina i stavova o klimatskim promjenama i održivom razvoju. Pobrinut će se i za dodatne materijale te olakšati razmjenu dobrih praksi EU-ovih mreža programa za osposobljavanje nastavnika.

Komisija nastoji državama članicama zajamčiti nove financijske resurse za povećanje održivosti školskih zgrada i aktivnosti. Pojačala je suradnju s Europskom investicijskom bankom i ojačala veze između strukturnih fondova i novih financijskih instrumenata s ciljem mobilizacije tri milijarde EUR ulaganja u školsku infrastrukturu 2020.

Proaktivna prekvalifikacija i usavršavanje nužni su kako bi se iskoristile prednosti ekološke tranzicije. Predloženi Europski socijalni fond plus imat će važnu ulogu u pomaganju europskim radnicima da steknu vještine koje su im potrebne za prelazak iz sektorâ u opadanju u rastuće sektore i prilagode se novim procesima. Program vještina i Garancija za mlade ažurirat će se kako bi se povećala zapošljivost u zelenom gospodarstvu.

2.2.5. Zelena prisega: „ne činiti štetu”

Sva djelovanja i politike EU-a trebali bi se ujediniti kako bi EU postigao uspješnu i pravednu tranziciju prema održivoj budućnosti. Komisijini instrumenti za bolju regulativu čvrst su temelj za to. Temeljene na javnim savjetovanjima, utvrđenim učincima na okoliš, društvo i gospodarstvo te analizama kako to utječe na MSP-ove i kako se inovacije potiču ili ometaju, procjene učinka pridonose donošenju učinkovitih političkih odluka uz minimalne troškove, u skladu s ciljevima zelenog plana. U evaluacijama se sustavno procjenjuje usklađenost postojećeg zakonodavstva i novih prioriteta.

Radi lakšeg utvrđivanja i ispravljanja nedosljednosti postojećeg zakonodavstva **Komisija poziva dionike da iskoriste dostupne platforme²⁹ za pojednostavnjenje**

²⁹ „Iznesite svoje mišljenje – Smanjenje opterećenja” https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/lighten-load_hr

zakonodavstva i utvrđivanje problematičnih slučajeva. Komisija će razmotriti te prijedloge pri pripremi evaluacija, procjena učinka i zakonodavnih prijedloga za europski zeleni plan.

Osim toga, na temelju rezultata nedavnog pregleda stanja politike bolje regulative Komisija će **poboljšati način na koji se njezinim smjernicama za bolju regulativu i pomoćnim alatima rješavaju pitanja održivosti i inovacija.** Cilj je zajamčiti da sve inicijative u okviru zelenog plana postignu ciljeve na najučinkovitiji i najmanje opterećujući način te da sve ostale inicijative EU-a budu u skladu sa zelenom prisegom i „ne učine štetu”. U tu će svrhu obrazložena uz sve zakonodavne prijedloge i delegirane akte uključivati poseban odjeljak u kojem se objašnjava kako svaka inicijativa poštuje to načelo.

3. EU KAO GLOBALNI PREDVODNIK

Globalni izazovi klimatskih promjena i uništavanja okoliša zahtijevaju globalni odgovor. EU će nastaviti promicati i provoditi ambiciozne politike u području okoliša, klime i energije diljem svijeta. Razvit će jaču „diplomaciju za ostvarenje zelenog plana” usmjerenu na uvjeravanje i poticanje drugih da preuzmu svoj udio u promicanju održivijeg razvoja. Ako postane vjerodostojan uzor i nastavi provoditi diplomaciju, trgovinsku politiku, razvojnu potporu i druge vanjske politike, EU može bit učinkovit zagovornik. Komisija i Visoki predstavnik blisko će surađivati s državama članicama na aktiviranju svih bilateralnih i multilateralnih diplomatskih kanala – uključujući Ujedinjene narode, skupine G7 i G20, Svjetsku trgovinsku organizaciju i druge relevantne međunarodne forume.

EU će i dalje raditi na tome da Pariški sporazum ostane neophodan multilateralni okvir za borbu protiv klimatskih promjena. Budući da udio EU-a u globalnim emisijama pada, usporedivo djelovanje i pojačana nastojanja drugih regija bit će ključni za smisleno rješavanje klimatskih pitanja na globalnoj razini. Rasprava o klimatskim ambicijama intenzivirat će se sljedećih mjeseci u skladu s odredbama Pariškog sporazuma u pogledu redovitog pregleda stanja i ažuriranja. Konferencija stranaka u Glasgowu 2020. bit će važan korak prije globalnog pregleda stanja 2023. Na njoj će se ocijeniti napredak u postizanju dugoročnih ciljeva. Trenutačno je jasno da razina globalnih ambicija nije dovoljna³⁰. EU će intenzivnije surađivati sa svim partnerima kako bi povećao zajedničke napore i pomogao im da revidiraju i provedu svoje nacionalno utvrđene doprinose te osmisle ambiciozne dugoročne strategije. To će se temeljiti na vlastitim povećanim ambicijama EU-a kako je opisano u odjeljku 2.

EU će istodobno pojačati bilateralnu suradnju s partnerskim zemljama i, prema potrebi, uspostaviti inovativne oblike suradnje. I dalje će surađivati s gospodarstvima skupine G20 koja su odgovorna za 80 % globalnih emisija stakleničkih plinova. Za povećanje razine djelovanja međunarodnih partnera u području klime potrebne su prilagođene geografske strategije koje odražavaju različite kontekste i lokalne potrebe – primjerice za sadašnje i buduće velike zagađivače, za najslabije razvijene zemlje i za male otočne države u razvoju. **EU surađuje i s globalnim partnerima na razvoju međunarodnih tržišta ugljika** kao ključnog alata za stvaranje gospodarskih poticaja za djelovanje u području klime.

³⁰ Izvješće Ujedinjenih naroda o odstupanju emisija za 2019.

EU će posebno raditi na podupiranju neposrednih susjeda. Ekološka tranzicija za Europu može biti potpuno učinkovita samo ako i neposredno susjedstvo EU-a poduzme učinkovite mjere. Radi se na zelenom programu za zapadni Balkan. Komisija i Visoki predstavnik predviđaju i uspostavu niza čvrstih partnerstava u pogledu okoliša, energije i klime s južnim susjedstvom i u okviru Istočnog partnerstva.

Sastanci na vrhu EU-a i Kine u Pekingu i Leipzigu 2020. bit će prilika za jačanje partnerstva EU-a i Kine u pitanjima u području klime i okoliša, posebno uoči **Konferencije o biološkoj raznolikosti u Kunmingu** i Konferencije stranaka u Glasgouu.

Isto tako, predstojeća sveobuhvatna strategija s Afrikom i sastanak na vrhu Afričke unije i EU-a 2020. trebali bi pitanja klime i okoliša učiniti ključnim područjima odnosa između dvaju kontinenata. Savez Afrike i Europe za održiva ulaganja i radna mjesta posebno će nastojati potaknuti potencijal Afrike da ostvari brzi napredak prema zelenom i kružnom gospodarstvu, uključujući održive energetske i prehrambene sustave te pametne gradove. EU će pojačati suradnju s Afrikom radi šire primjene održive i čiste energije i trgovine njome. Obnovljiva energija i energetska učinkovitost, na primjer kad je riječ o čistom kuhanju, ključni su za osiguranje jednakog pristupa energiji i omogućuju traženo smanjenje razine CO₂. EU će pokrenuti inicijativu „NaturAfrica” za rješavanje problema gubitka biološke raznolikosti stvaranjem mreže zaštićenih područja radi zaštite divljih vrsta i otvaranja prilika u zelenim sektorima za lokalno stanovništvo.

Općenito, **EU će koristiti svoje diplomatske i financijske instrumente kako bi osigurao da zeleni savezi budu dio njegovih odnosa s Afrikom i drugim partnerskim zemljama i regijama**, posebno u Latinskoj Americi, Karibima, Aziji i Pacifiku.

EU bi trebao pojačati i trenutačne inicijative te započeti suradnju s trećim zemljama u međusektorskim pitanjima povezanim s klimom i okolišem. To može uključivati ukidanje globalnih subvencija za fosilna goriva u skladu s obvezama skupine G20, postupno ukidanje financiranja infrastrukture fosilnih goriva koje pružaju multilateralne institucije, jačanje održivog financiranja, postupno ukidanje svih novih građevinskih projekata za postrojenja za proizvodnju ugljena te mjere za smanjenje emisija metana.

EU prepoznaje da su globalni izazovi u području klime i okoliša uzrok porasta prijetnji i izvor nestabilnosti. Ekološka tranzicija preoblikovat će geopolitiku, uključujući globalne gospodarske, trgovinske i sigurnosne interese. Time će se stvoriti izazovi za niz država i društava. EU će surađivati sa svim partnerima kako bi se povećala otpornost klime i okoliša i spriječilo da ta pitanja postanu izvor sukoba, nesigurne opskrbe hranom, raseljavanja stanovništva i prisilne migracije te kako bi se poduprla pravedna tranzicija na globalnoj razini. Utjecaj na klimatsku politiku trebao bi postati sastavnim dijelom promišljanja i djelovanja EU-a u vezi s vanjskim pitanjima u kontekstu zajedničke sigurnosne i obrambene politike,

Trgovinskom politikom može se poduprijeti ekološka tranzicija EU-a. Ona služi kao platforma za suradnju s trgovinskim partnerima u području klimatske politike i zaštite okoliša. Trgovinski sporazumi EU-a neprestano učvršćuju obveze u pogledu održivosti, posebice kad je riječ o jačanju djelovanja u području klimatskih promjena. Komisija isto tako intenzivnije radi na provedbi obveza održivog razvoja iz trgovinskih sporazuma EU-a, a taj će se rad nastaviti imenovanjem glavnog službenika za nadzor provedbe trgovinskih pravila. Konkretnije, kad je riječ o klimatskim promjenama, najnoviji

sporazumi EU-a uključuju obvezu stranaka na ratifikaciju i djelotvornu provedbu Pariškog sporazuma. Komisija će predložiti da se poštovanje Pariškog sporazuma uvrsti kao ključan element svih budućih sveobuhvatnih trgovinskih sporazuma. Trgovinskom politikom EU-a olakšavaju se trgovina i ulaganje u zelenu robu i usluge te se promiče klimatski prihvatljiva javna nabava. Njome treba osigurati neometano, pošteno trgovanje i ulaganje u sirovine koje je gospodarstvu EU-a potrebno za zelenu tranziciju. Može pomoći u rješavanju štetnih praksi kao što su nezakonita sječa stabala, jačanju regulatorne suradnje, promicanju standarda EU-a i uklanjanju nezarinskih prepreka u sektoru obnovljivih izvora energije. Sve kemikalije, materijali, hrana i drugi proizvodi koji se stavljaju na europsko tržište moraju biti u potpunosti u skladu s relevantnim propisima i standardima EU-a. EU bi trebao iskoristiti svoje stručno znanje u „zelenoj” regulativi kako bi potaknuo partnere da osmisle slična pravila koja su jednako ambiciozna kao i pravila EU-a, čime se olakšava trgovina i poboljšava zaštita okoliša i ublažavanje klimatskih promjena u tim zemljama.

Kao najveće jedinstveno tržište na svijetu, EU može postaviti standarde koji će se primjenjivati u globalnim lancima vrijednosti. Komisija će nastaviti raditi na novim standardima za održiv rast i iskoristiti svoju gospodarsku važnost u oblikovanju međunarodnih standarda koji su u skladu s ambicijama EU-a u području okoliša i klime. Radit će na olakšavanju trgovine robom i uslugama povezanim s okolišem, u bilateralnim i multilateralim forumima te u podupiranju otvorenog i privlačnog tržišta EU-a i globalnih tržišta za održive proizvode. Surađivat će s globalnim partnerima kako bi zajamčila sigurnost resursa EU-a i pouzdan pristup strateškim sirovinama.

Politika EU-a u području međunarodne suradnje i partnerstva trebala bi i dalje pridonositi usmjeravanju javnih i privatnih sredstava kako bi se postigla tranzicija. EU i države članice trebali bi ostati vodeći svjetski donatori razvojne pomoći i osigurati više od 40 % svjetskog javnog financiranja borbe protiv klimatskih promjena. Budući da javna sredstva neće biti dovoljna, EU i države članice koordinirat će svoju potporu i udružiti se s partnerima kako bi osigurali dovoljna sredstva mobilizacijom privatnog financiranja. U prijedlogu Komisije za Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju predlaže se da se 25 % njegova proračuna dodijeli ciljevima povezanim s klimom. Komisija će poduprijeti i obvezu nacionalnih izvora javnih financijskih sredstava da poboljšaju ulagačku klimu i ostvare doprinose iz privatnog sektora. Taj će rad trebati popratiti mogućnostima za smanjenje rizika za ulaganja u održivi razvoj putem alata kao što su jamstva za financijska sredstva i mješovito financiranje.

Kako bi se mobilizirali međunarodni ulagači, EU će ostati predvodnik rada na uspostavi financijskog sustava za potporu globalnom održivom rastu. I dalje će razvijati Međunarodnu platformu za održivo financiranje, koja je nedavno osnovana radi koordinacije rada na okolišno održivim financijskim inicijativama kao što su taksonomije, objave, standardi i oznake. Komisija će poticati rasprave i na drugim međunarodnim forumima, posebno u okviru skupina G7 i G20.

4. VRIJEME JE ZA ZAJEDNIČKO DJELOVANJE: EUROPSKI SPORAZUM O KLIMI

Uključenost i predanost javnosti i svih dionika ključni su za uspjeh europskog zelenog plana. Najnoviji politički događaji pokazuju da revolucionarne inicijative djeluju samo ako su građani potpuno uključeni u njihovo oblikovanje. Ljude brinu radna mjesta, grijanje njihovih domova i osnovna egzistencija, a institucije EU-a trebale bi surađivati s njima ako žele da zeleni plan uspije i donese trajne promjene. Građani su pokretačka snaga tranzicije i trebali bi to i ostati.

Komisija će do ožujka 2020. pokrenuti europski sporazum o klimi kako bi se usredotočila na tri načina za uključivanje javnosti u klimatsku politiku. Prvo, potaknut će se razmjena informacija, inspiracija i javno shvaćanje o tome kakvu prijetnju i poteškoće klimatske promjene i degradacija okoliša predstavljaju te kako ih suzbiti. Za to će se primijeniti višestruki kanali i alati, uključujući događanja u državama članicama, prema modelu tekućih dijaloga Komisije s građanima. Drugo, trebali bi postojati stvarni i virtualni prostori u kojima građani mogu izraziti svoje ideje i kreativnost i zajednički ambiciozno djelovati, kako na individualnoj tako i na kolektivnoj razini. Sudionike bi trebalo poticati da se obvežu na posebne ciljeve u vezi s klimatskom politikom. Treće, Komisija će raditi na izgradnji kapaciteta za poticanje lokalnih inicijativa u području klimatskih promjena i zaštite okoliša. Informacije, smjernice i obrazovni moduli mogli bi pomoći u razmjeni dobrih praksi. Komisija će osigurati da zelena tranzicija ima istaknuto mjesto u raspravi o budućnosti Europe.

Sporazum o klimi nadovezat će se na tekuću seriju dijaloga Komisije s građanima i vijećima građana diljem EU-a te na ulogu odborâ za socijalni dijalog. Nastavit će se rad na osnaživanju regionalnih i lokalnih zajednica, uključujući energetske zajednice. Urbana dimenzija kohezijske politike ojačat će se, a predložena europska urbana inicijativa pružit će pomoć gradovima kako bi na najbolji mogući način mogli iskoristiti mogućnosti za razvoj strategija održivog urbanog razvoja. Sporazum gradonačelnika EU-a i dalje će biti središnja sila. Komisija će s njim surađivati u pružanju pomoći gradovima i regijama koji žele preuzeti ambiciozne obveze u pogledu klimatskih i energetske politike. Ostat će ključna platforma za razmjenu dobrih praksi o tome kako uvoditi promjene na lokalnoj razini.

Komisija želi smanjiti i svoj utjecaj na okoliš kao institucija i poslodavac. U tu će svrhu 2020. predstaviti sveobuhvatan akcijski plan kako bi i sama provela ciljeve zelenog plana te do 2030. postala klimatski neutralna. Poziva sve druge institucije, tijela i agencije EU-a da surađuju s njom i predstave slične ambiciozne mjere.

Osim sporazuma o klimi, Komisija i države članice trebale bi se truditi da osiguraju dosljednu upotrebu svih dostupnih alata za planiranje kad je riječ o europskom zelenom planu. Najvažniji su od tih alata nacionalni energetske i klimatske planovi te predloženi strateški nacionalni planovi za provedbu zajedničke poljoprivredne politike. Komisija će osigurati njihovu svrsishodnost i učinkovitu provedbu u državama članicama te prema potrebi upotrijebiti alate kao što je europski semestar.

Europski fondovi, uključujući fond za ruralni razvoj, pomoći će ruralnim područjima da iskoriste mogućnosti u kružnom gospodarstvu i biogospodarstvu. Komisija će to uzeti u obzir u svojoj dugoročnoj viziji za ruralna područja. Posebnu će pozornost posvetiti ulozi najudaljenijih regija u europskom zelenom planu, uzimajući u obzir njihovu osjetljivost na klimatske promjene i prirodne katastrofe te jedinstvene značajke: biološku raznolikost i obnovljive izvore energije. Komisija će nastaviti rad na inicijativi za čistu energiju na otocima EU-a kako bi razvila dugoročni okvir za ubrzanje prelaska na čistu energiju na svim otocima EU-a.

Komisija i države članice moraju osigurati da se politike i zakonodavstvo učinkovito provode. Pregled provedbe mjera u području okoliša imat će ključnu ulogu u utvrđivanju stanja u svakoj državi članici. Komisija će predstaviti i novi program djelovanja za okoliš kojim će se dopuniti europski zeleni plan, a koji će uključivati novi mehanizam praćenja kako bi se osiguralo da Europa ostane na dobrom putu da ostvari svoje ciljeve zaštite okoliša. Pokrenut će i sučelje za praćenje napretka svih ciljeva europskog zelenog plana.

Komisija će razmotriti reviziju Aarhuške uredbe kako bi se poboljšao **pristup upravnim i sudskim preispitivanjima na razini EU-a za građane i nevladine organizacije koji smatraju upitnom zakonitost odluka s učincima na okoliš**. Poduzet će i mjere za poboljšanje pristupa pravosuđu pred nacionalnim sudovima u svim državama članicama. Promicat će i djelovanje EU-a, država članica i međunarodne zajednice u intenzivnijoj borbi protiv kaznenih djela protiv okoliša.

Europskim zelenim planom pokreće se nova strategija rasta za EU. Podupire se tranzicija EU-a u pravedno i prosperitetno društvo koje odgovara na izazove koje predstavljaju klimatske promjene i uništavanje okoliša, čime se poboljšava kvaliteta života sadašnjih i budućih generacija. Komisija poziva Europski parlament i Europsko vijeće da podrže europski zeleni plan i mjere koje sadržava.